

Cauza C-395/23 [Anikovi]ⁱ

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

29 iunie 2023

Instanța de trimitere:

Sofiyski rayonen sad (Bulgaria)

Data deciziei de trimitere:

24 iunie 2023

Reclamante într-o procedură necontencioasă:

E. M. A.

E. M. A.

M. I. A.

ORDONANȚĂ

Sofia, 24 iunie 2023

Sofiyski rayonen sad (Tribunalul de Raion din Sofia, Bulgaria) [*omissis*], în ședința publică din 24 iunie 2023, în complet compus din

PREȘEDINTE [*omissis*],

deliberând [*omissis*] în **cauza civilă nr. 14139/2023**, luând în considerare cele ce urmează, a decis:

ⁱ Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

Procedura are ca temei articolul 267 primul paragraf TFUE.

- 1 Este vorba despre o problemă referitoare la competența internațională în materie necontencioasă privind aprobarea pentru vânzarea unor bunuri imobile aparținând unor minori, precum și la raportul dintre dispozițiile Regulamentului 2019/1111 și ale Regulamentului nr. 593/2008. Se solicită de asemenea să se stabilească care este raportul dintre Regulamentul 2019/1111 și un acord internațional bilateral între un stat membru (Bulgaria) și un stat terț (Uniunea Sovietică sau Federația Rusă), încheiat anterior aderării statului membru la Uniunea Europeană.

PĂRȚILE LA PROCEDURĂ

Reclamante:

E. M. A., resortisantă a Federației Ruse, născută la [omissis] 2005,

E. M. A., resortisantă a Federației Ruse, născută la [omissis] 2008,

ambele cu acordul mamei lor, M. I. A., resortisantă a Federației Ruse,

Reprezentant: avocată [omissis] Tsoncheva (Baroul Sofia) [omissis]

Cererile părților

- 2 Reclamantele solicită aprobarea pentru vânzarea unei cote-părți de 1/6 din două imobile cu destinația de locuință (de casă de vacanță) situate în satul R. (pe litoralul Mării Negre) și, respectiv, dintr-un imobil situat în orașul B. (o stațiune montană), descrise în detaliu în cuprinsul cererii, la un preț care nu se situează sub valoarea impozabilă a bunurilor imobile, prețul vânzării urmând a fi transferat în două conturi ale copiilor, deschise la bănci din Germania.

SITUAȚIA DE FAPT

- 3 În timpul căsătoriei dintre mama, M. I. A., a celor doi copii, E. M. A. și E. M. A., și tatăl, M. A., toți resortisanți ruși, mama a dobândit în nume propriu trei imobile în Bulgaria cu destinația de locuință (de casă de vacanță), două dintre ele situate pe litoralul Mării Negre și unul într-o stațiune montană. Întrucât dobândirea proprietății a avut loc în timpul căsătoriei, soțul, M. A., era coproprietar al unei cote-părți de 50 % din imobile. După decesul soțului, M. A., la 29 iulie 2015, în orașul L., Republica Cipru, soția supraviețuitoare, M. I. A., și cei doi copii au moștenit jumătatea sa din proprietatea comună. Un notar rus a întocmit în bună și cuvenită formă un înscris privind acceptarea moștenirii de către copii și de către mamă/soție. Copiii și mama locuiesc în Germania, unde, potrivit declarațiilor lor, au reședința obișnuită.

DISPOZIȚIILE DE DREPT AL UNIUNII APLICABILE

Articolul 1 litera (e) din Regulamentul (UE) 2019/1111 din 25 iunie 2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind răpirea internațională de copii [*omissis*]

Articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul 2019/1111 [*omissis*]

Articolul 98 din Regulamentul 2019/1111 [*omissis*]

Articolul 4 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale [*omissis*]

Articolul 24 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială [*omissis*]

DISPOZIȚIILE DE DREPT BULGAR APLICABILE

a) Acordurile internaționale

Dogovor mezhdru Narodna Republika Bulgaria i Sayuza na Savetskite sotsialisticheski Republiki za pravna pomosht po grazhdanski, semeyni i nakazatelni dela (Acord privind asistența judiciară în materie civilă, penală și de dreptul familiei între Republica Populară Bulgaria și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste)

(ratificat prin Decretul nr. 784 al Consiliului de Stat din 15 aprilie 1975, DV 1975, nr. 33, în vigoare începând cu 18 ianuarie 1976)

Publicat în DV nr. 12 din 10 februarie 1976, rectificare în DV nr. 17 din 28 februarie 2014

Articolul 25

Raporturile juridice dintre părinți și copii

1. În raporturile juridice dintre părinți și copii se aplică legea acelei părți la acord pe al cărei teritoriu aceștia își au domiciliul comun.
2. Dacă ambii părinți sau numai unul dintre ei își au domiciliul pe teritoriul uneia dintre părțile la acord, iar domiciliul copilului este situat pe teritoriul celeilalte părți la acord, în raporturile juridice dintre aceștia se aplică legea acelei părți la acord al cărei resortisant este copilul.
3. Procedurile în tăgada sau în stabilirea paternității ori a maternității, precum și procedura în constatarea nașterii unui copil rezultat din căsătorie sunt cele

prevăzute de legea pății la acord al cărei resortisant este copilul la momentul nașterii sale.

4. În raporturile juridice dintre un copil al unor persoane care nu sunt căsătorite între ele și mama sa ori tatăl său se aplică legea pății la acord al cărei resortisant este copilul.

5. Dacă copilul este resortisant al uneia dintre părțile la acord, dar locuiește pe teritoriul celeilalte părți la acord, iar legea acestei părți la acord este mai favorabilă copilului, se aplică această din urmă lege.

6. Competența de a adopta decizii referitoare la raporturile juridice prevăzute la alineatele 1, 2, 3, 4 și 5 revine autorităților pății la acord al cărei resortisant este copilul sau pe teritoriul căreia se situează domiciliul sau reședința copilului.

Articolul 30

Forma actelor juridice

1. Forma unui act juridic este cea prevăzută de legea aplicabilă acestuia. Cu toate acestea, este suficient ca legea locului în care se încheie actul să fie respectată.

2. Forma unui act juridic privind un bun imobil este cea prevăzută de legea pății la acord pe teritoriul căreia este situat bunul.

b) **Dreptul național**

Zakon za zadalzheniata i dogovorite (Legea din 1951 privind obligațiile și contractele)

Articolul 18 Contractele privind transferul proprietății sau prin care se constituie alte drepturi reale imobiliare se încheie în formă autentică notarială.

Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo (Codul de drept internațional privat din 2005)

Articolul 85 (1) În raporturile dintre părinți și copii se aplică legea statului pe al cărui teritoriu aceștia își au reședința obișnuită comună.

(2) Dacă părinții și copilul nu au o reședință obișnuită comună, în raporturile dintre aceștia se aplică legea statului în care copilul își are reședința obișnuită sau legea statului al cărui resortisant este copilul, cu condiția ca această din urmă lege să fie mai favorabilă copilului.

Grazhdanski protsesualen kodeks (Codul de procedură civilă din 2007)

Articolul 586 (1) La întocmirea actului autentic notarial privind transferul unui drept de proprietate sau constituirea, transferul ori stingerea unui alt drept

real imobiliar notarul verifică dacă persoana care transferă dreptul este proprietara bunului și dacă sunt îndeplinite condițiile specifice pentru încheierea actului.

(2) Dreptul de proprietate se dovedește cu înscrisuri corespunzătoare. [*omissis*]

(3) Notarul certifică de asemenea în act efectuarea verificării menționate la alineatul (1), indicând înscrisul doveditor al dreptului de proprietate, precum și respectarea celorlalte condiții.

(4) Dacă înscrisul din care rezultă dreptul de proprietate al persoanei care transferă dreptul nu este înregistrat, notarul întocmește actul numai după înregistrarea acestuia.

Semeen kodeks (Codul familiei din 2009)

Articolul 130 (1) Părinții trebuie să administreze bunurile copilului în interesul acestuia și cu toată diligența necesară.

(2) Veniturile generate de bunurile copilului care nu sunt necesare pentru a acoperi nevoile acestuia pot fi folosite pentru acoperirea nevoilor familiei.

(3) Actele de dispoziție asupra bunurilor imobile, asupra bunurilor mobile prin acte juridice formale și asupra depozitelor și a valorilor mobiliare aparținând copilului se îndeplinesc cu aprobarea tribunalului de raion de la locul reședinței actuale a copilului, cu condiția să nu fie contrare intereselor copilului.

(4) Donația, renunțarea la drepturi, împrumutul și garantarea de către copilul minor a obligațiilor aparținând terților sunt nule și neavenite. În mod excepțional, garantarea obligațiilor aparținând terților prin intermediul unui gaj sau al unei ipoteci este posibilă în conformitate cu alineatul (3), dacă copilul este în nevoie sau dacă aceasta profită în mod vădit copilului ori în cazul unor nevoi excepționale ale familiei.

(5) În privința actelor juridice ale minorului căsătorit se aplică numai restricția prevăzută la articolul 6 alineatul (4).

c) Jurisprudența națională relevantă:

În Ordonanța nr. 144 din 2 iunie 2015 în cauza civilă nr. 1100/2015 a Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria (Curtea Supremă de Casație a Republicii Bulgaria), completul Secției a doua civile, s-au reținut următoarele:

„Potrivit articolului 130 alineatul (3) din Codul familiei, actele de dispoziție asupra bunurilor imobile, asupra bunurilor mobile prin acte juridice formale și asupra depozitelor și a valorilor mobiliare aparținând copilului se îndeplinesc cu aprobarea tribunalului de raion de la locul reședinței actuale a copilului, cu condiția să nu fie contrare intereselor copilului. Dispoziția figurează în capitolul referitor la raporturile dintre părinți și copii. Potrivit articolului 85 din Codul de

drept internațional privat, în raporturile dintre părinți și copii se aplică legea statului pe al cărui teritoriu aceștia își au reședința obișnuită comună. Articolul 25 din Acordul privind asistența judiciară în materie civilă, penală și de dreptul familiei între Republica Populară Bulgaria și URSS prevede de asemenea, în raporturile dintre părinți și copii, aplicarea legii acelei părți la acord pe al cărui teritoriu aceștia își au domiciliul. Este necesar totodată să se țină seama de faptul că articolul 130 alineatul (3) din Codul familiei urmărește să asigure protecția intereselor copilului la încheierea actelor de dispoziție privind bunurile acestuia. Aprobarea actului de dispoziție în înțelesul articolului 586 alineatul (1) din Codul de procedură civilă constituie o condiție pe care o lege specială o impune pentru încheierea acestuia, a cărei îndeplinire trebuie verificată de notar la încheierea contractului. Potrivit articolului 65 alineatul (1) din Codul de drept internațional privat, dobândirea și stingerea drepturilor reale, precum și dobândirea și încetarea posesiei sunt guvernate de legea statului în care este situat bunul. În acest sens este și dispoziția articolului 30 alineatul (2) din acordul privind asistența judiciară menționat mai sus. Prin urmare, în ceea ce privește condițiile speciale prevăzute de lege, inclusiv cele de la articolul 130 alineatul (3) din Codul familiei, aceasta este legea aplicabilă transferului dreptului de proprietate asupra unui bun imobil. Întrucât pentru un act de dispoziție asupra unui bun imobil este necesară aprobarea instanței, aceasta trebuie să fie instanța din statul în care este situat bunul.”

Ordonanța menționată mai sus, care poate fi accesată pe pagina de internet a Curții Supreme de Casație, privește cazul unor resortisanți ruși, iar problema cu privire la care Curtea Supremă de Casație a dat o interpretare este următoarea: este instanța bulgară competentă să se pronunțe asupra cererii formulate în temeiul articolului 130 alineatul (3) din Codul familiei de reprezentantul legal al unui minor, resortisant rus, prin care se solicită acordul de a dispune de un bun imobil aparținând copilului și situat pe teritoriul Republicii Bulgaria?

Aceeași opinie juridică este susținută și în ordonanța nr. 7276 din 14 iunie 2023 în cauza civilă nr. 6491/2023 a Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia, Bulgaria), Camera întâi civilă, prin care a fost anulată ordonanța nr. 15959 din 2 mai 2023 în cauza civilă nr. 14139/2023 a Sofiyski rayoneni sad (Tribunalul de Raion din Sofia) [*omissis*] (prezenta procedură). În această cauză însă, pentru a refuza aplicarea dispozițiilor Regulamentului 2019/1111 în cazul cererilor prezentate de copii pentru aprobarea actelor de dispoziție asupra bunurilor imobile situate în Bulgaria, Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia) s-a raportat de asemenea la articolul 4 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale. Întrucât articolul menționat se referă la legea aplicabilă, iar nu la competența internațională privind litigiul, este necesar să se considere că Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia) a intenționat să se raporteze la articolul 24 punctul 1 din Regulamentul nr. 1215/2012 care reglementează competența exclusivă în materie de drepturi reale imobiliare sau de închiriere a unor imobile a instanțelor din statele membre pe teritoriul cărora este situat bunul imobil.

CADRUL FACTUAL – NECESITATEA DE A INTERPRETA DISPOZIȚIILE DE DREPT AL UNIUNII

- 4 Numeroși resortisanți ai Federației Ruse, care au dobândit imobile în Republica Bulgaria (pe litoralul Mării Negre, în stațiuni montane și în alte locuri), încearcă în prezent să le vândă. În numeroase cazuri, aceste imobile aparțin integral sau parțial copiilor, pentru că fie le-au moștenit, fie imobilele au fost cumpărate de la început pe numele lor. Potrivit dreptului național bulgar, pentru actul de dispoziție asupra bunurilor imobile ale unui copil, de exemplu pentru vânzare, este necesară aprobarea prealabilă a unei instanțe, acordată în cadrul unei proceduri necontencioase.
- 5 Unele instanțe bulgare par să considere că au competența internațională de a acorda o asemenea aprobare în cazul în care copilul, care este resortisant rus, introduce o cerere referitoare la vânzarea unor bunuri imobile din Bulgaria și se întemeiază pe Acordul din 1975 dintre Republica Populară Bulgaria și URSS privind asistența judiciară și pe dispozițiile Regulamentului nr. 563/2008 (corectă fiind raportarea la articolul 24 punctul 1 din Regulamentul nr. 1215/2012). Necesitatea unei aprobări din partea instanței pentru vânzarea bunului imobil este considerată de instanțele bulgare ca făcând parte din cerințele de formă ale contractului privind transferul bunurilor imobile și se susține că competența instanțelor bulgare rezultă din faptul că este vorba despre situația juridică și despre operațiuni cu bunuri imobile din Bulgaria, iar nu despre răspunderea părintească privind copilul. Ca atare, instanța bulgară este competentă și în cazul în care copilul are reședința obișnuită într-un alt stat membru al Uniunii Europene sau într-un stat terț, de exemplu, în Rusia.
- 6 În Hotărârea din 6 octombrie 2015, Matoušková, C-404/14, [EU:C:2015:653], Curtea de Justiție a Uniunii Europene a constatat că Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 trebuie interpretat în sensul că aprobarea unei convenții de partaj succesoral încheiate de tutorele unor copii minori în numele acestora constituie o măsură privind exercitarea răspunderii părintești, în sensul articolului 1 alineatul (1) litera (b) din acest regulament, care intră, așadar, în domeniul de aplicare al acestuia din urmă, iar nu o măsură privind succesiunile, în sensul articolului 1 alineatul (3) litera (f) din regulamentul menționat, exclusă din domeniul de aplicare al acestuia.
- 7 În interpretarea de mai sus, Curtea a statuat cu privire la raportul dintre dispozițiile Regulamentului nr. 2201/2003 privind competența internațională în materia răspunderii părintești și dispozițiile Regulamentului nr. 650/2012 privind competența internațională în materie de succesiuni; cu toate acestea, instanța de trimitere nu a identificat o jurisprudență a Curții referitoare la raportul dintre dispozițiile Regulamentului 2019/1111 privind competența internațională în materia răspunderii părintești în procedurile necontencioase privind bunuri

imobile aparținând copiilor și dispozițiile Regulamentului nr. 1215/2012 privind competența internațională în materie de litigii privind bunuri imobile.

- 8 Instanța de trimitere nu are cunoștință nici despre vreo jurisprudență a Curții referitoare la problema dacă acordurile bilaterale privind asistența judiciară, încheiate de statele membre cu state terțe anterior aderării lor și adoptării regulamentului relevant (și care cuprind dispoziții privind competența internațională și legea aplicabilă litigiilor și cererilor resortisanților părților la acord), se substituie dispozițiilor regulamentelor relevante. Bulgaria și alte foste state din blocul estic, care sunt acum membre ale Uniunii Europene, au încheiat până în 1989 acorduri bilaterale similare cu Uniunea Sovietică, care se aplică acum în raporturile cu Federația Rusă. Aceste acorduri bilaterale nu sunt menționate, de exemplu, în capitolul VIII din Regulamentul 2019/1111, nefiind sigur dacă se substituie dispozițiilor regulamentului sau dacă, dimpotrivă, regulamentul se substituie acestora.
- 9 În aceste condiții, se adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene trei întrebări preliminare.

Pentru aceste motive, instanța

DISPUNE:

Suspendă procedura în cauza civilă nr. **14139/2023** de pe rolul Sofiyski rayonen sad (Tribunalul de Raion din Sofia) până la pronunțarea hotărârii de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

Adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 primul paragraf TFUE, următoarele întrebări preliminare:

- 1) Domeniul de aplicare al articolului 1 litera (e) din Regulamentul (UE) 2019/1111 din 25 iunie 2019 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești și privind răpirea internațională de copii cuprinde și procedurile necontencioase privind aprobarea judecătorească a actelor de dispoziție, de exemplu a vânzării de bunuri imobile sau de cote-părți din bunurile imobile aparținând unui copil?
- 2) Care este regulamentul în conformitate cu ale cărei dispoziții se determină competența internațională a unei instanțe dintr-un stat membru al Uniunii Europene în materie necontencioasă privind o cerere de aprobare judecătorească a actelor de dispoziție, de exemplu a vânzării de bunuri imobile sau de cote-părți din bunurile imobile aparținând unui copil: articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul 2019/1111 – **instanța locului în care copilul are reședința obișnuită** – sau articolul 4 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 ori articolul 24 punctul 1 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 – **instanța locului în care este situat bunul imobil?**

3) Un acord internațional bilateral între un stat membru (Bulgaria) și un stat terț (Uniunea Sovietică sau Federația Rusă), încheiat anterior aderării statului membru la Uniunea Europeană, se substituie dispozițiilor Regulamentului 2019/1111 privind competența internațională în materia răspunderii părintești, dacă acest acord internațional nu figurează în capitolul VIII din Regulamentul 2019/1111?

Ordonanța este definitivă și nesupusă căilor de atac.

Judecător

DOCUMENT DE LUCRU